

საქართველოს გაერთიანებული სახელმწიფოს და სოფლის მეურნეობის მინისტრი

ბრძანება N 2-1038

31/10/2019

ქ. თბილისი

ქ. ქუთაისის მერიის მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) მშენებლობისა და ექსპლუატაციაზე (ნარჩენების აღდგენა) გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით ქ. ქუთაისის მერიის მიერ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარმოდგენილია ქალაქ ქუთაისში მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის (ნარჩენების აღდგენა) პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (გზშ) ანგარიში და კანონით გათვალისწინებული თანდართული დოკუმენტაცია, რაზეც სამინისტრომ უზრუნველყო საექსპერტო კომისიის შექმნა, სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ქუთაისის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციის საინფორმაციო დაფაზე განთავსება.

2018 წლის 28 დეკემბერს ქ. ქუთაისის მერიის მიერ სკრინინგის გადაწყვეტილების მიღების მიზნით სამინისტროში წარმოდგენილი იყო მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის სკრინინგის ანგარიში, რაზეც სამინისტრომ უზრუნველყო სკრინინგის გადაწყვეტილების გაცემა (ბრძანება N 2-127 – 08/02/2019), რომლის შედეგად აღნიშნული საქმიანობა დაექვემდებარა გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას. 2019 წლის 31 მაისს ქ. ქუთაისის მერიამ სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სამინისტროში წარმოადგინა მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის ანგარიში, რაზეც სამინისტროს მიერ სკოპინგის პროცედურის შედეგად დადგინდა საქმიანობის გზშ ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი, ასევე გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი საკითხები (ბრძანება N 2-715 - 26/07/2019 - სკოპინგის დასკვნა N 71).

წარმოდგენილი განცხადებითა და თანდართული დოკუმენტაციით დგინდება, რომ მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) მშენებლობა და ექსპლუატაცია იგეგმება ქ. ქუთაისში, ავტომშენებლის ქ. N 49-ს მიმდებარედ, ქ. ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში მყოფ 6779 მ² ფართობის მქონე არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე (საკადასტრო კოდი: 03.01.23.710). უახლოესი საცხოვრებელი სახლი აღნიშნული ტერიტორიიდან დაშორებულია დაახლოებით 275 მეტრით, საწარმოდან ჩრდილოეთით დაახლოებით 90 მეტრის დაშორებით მოედინება მდინარე ოლასკურა.

გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, პროექტირების ეტაპზე განიხილებოდა კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) ადგილმდებარეობის და ტექნოლოგიური ციკლის ალტერნატივები, ასევე არაქმედების ალტერნატივა. ანგარიშში განხილულია ზემოაღნიშნული ალტერნატივების დადებითი და უარყოფითი მხარეები. ალტერნატიული ვარიანტების შედარებითი ანალიზი ეფუძნება, როგორც ფინანსურ-ეკონომიკურ, ასევე გარემოსდაცვით საკითხებს. საწარმოს განთავსების ადგილმდებარეობის ალტერნატივების განხილვის შემდეგ შეირჩა ალტერნატივა, რომლის უპირატესობას განაპირობებს მანძილი დასახლებულ პუნქტამდე, მშენებლობისთვის ხელსაყრელი რელიეფი, საკმარისი ერთიანი ფართობი და ტერიტორიის უზრუნველყოფა ძირითადი კომუნიკაციებით, ასევე გასათვალისწინებელია, რომ კომპოსტირების ცენტრი განთავსდება ააიპ სპეციალური სერვისების შენობის მიმდებარედ, საიდანაც მოხდება ობიექტზე მწვანე ნარჩენების მიღება. რაც შეეხება ტექნოლოგიურ ალტერნატივებს, კომპოსტირების პროცესის ფაზების მიმდინარეობა ყველა შემთხვევაში თითქმის იდენტურია, შესაბამისად განხილულია საკომპოსტე ნედლეულის შედგენილობა და განთავსების წესები. ტექნოლოგიური ალტერნატივების განხილვა მოხდა ფინანსურ-ეკონომიკური, გარემოსდაცვითი და მიღებული კომპოსტის ხარისხობრივი მაჩვენებლის შედარებით. ზემოაღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით, მიღებული იქნა გადაწყვეტილება, რომ საკომპოსტე ნედლეულის განთავსება მოხდება გრძივი ნაყარის (ზვინების) სახით, ნახევრად ღია ფარდულის ტიპის შენობაში.

მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრში გათვალისწინებულია ნახევრად ღია ფარდულის ტიპის შენობის და ძირითადი ინფრასტრუქტურის მოწყობა, ასევე ტექნოლოგიურ ციკლში გამოსაყენებელი დანადგარების განთავსება. საკომპოსტე ნახევრად ღია ფარდულის ტიპის შენობა მოეწყობა 3024 მ² ფართობზე. პროექტის მიხედვით სამშენებლო სამუშაოების ხანგრძლივობაა დაახლოებით 6 თვე.

კომპოსტირების ცენტრში (საწარმოში) დაგეგმილია წლიურად 2040 ტ (102 000 მ³) მწვანე ნარჩენის კომპოსტირება, საიდანაც კომპოსტირების ბიოლოგიური პროცესის შემდეგ მიიღება 1020 ტ კომპოსტი, რომელიც ძირითადად გამოყენებული იქნება ქალაქის ტერიტორიაზე არსებული მწვანე ნარგავებისთვის (სასუქის სახით), ასევე საჭიროების შემთხვევაში მოხდება კომპოსტის დაფასოება სპეციალურ პაკეტებში. საწარმოს ტექნოლოგიური ციკლიდან გამომდინარე, ობიექტი იმუშავებს წელიწადში 365 დღეს, 24 საათიანი რეჟიმით, თუმცა იმის გათვალისწინებით, რომ კომპოსტირების პროცესი თანამშრომელთა მუდმივ მეთვალყურეობას არ საჭიროებს, საწარმოში დასაქმებულთა სამუშაო გრაფიკი იქნება კვირაში 5 დღე, 8 საათიანი სამუშაო რეჟიმით.

ობიექტზე ნედლეულის შემოტანა მოხდება ააიპ სპეციალური სერვისების მიერ, რომელიც მდებარეობს კომპოსტირების ცენტრის მიმდებარედ. საწარმოში შემოტანილი იქნება ქალაქისა და მის შემოგარენში არსებული მწვანე ნარჩენები (ფოთლები, მცენარეების და ბალახების ნარჩენები) ობიექტზე დღის განმავლობაში დაგეგმილია 40-41 მ³ მწვანე ნარჩენის მიღება, რომელიც ტრაქტორის დამტვირთველი ნიჩბის საშუალებით განთავსდება საკომპოსტე მოედანზე გრძივი ნაყარის (ზვინების) სახით. საწარმოში კომპოსტირების პროცესი იწყება და მიმდინარეობს ბუნებრივად. უსიამოვნო სუნის შესამცირებლად პროექტის მიხედვით ნედლეულად გამოყენებული არ იქნება კვების პროდუქტების (ბოსტნეული და ხილი) ნარჩენები.

საწარმოში მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების პროცესი მოიცავს სამ ძირითად ეტაპს:

1. მეზოფილური (ზომიერი ტემპერატურის) ფაზა - საკომპოსტე გროვა იწყებს მნიშვნელოვნად გახურებას. ფერმენტაციის პროცესი იწყება 4–5 დღის შემდეგ და შესაძლოა გაგრძელდეს 1–2 კვირა. ფერმენტაციის პროცესი შედარებით აქტიურია საკომპოსტე მასის შუაგულში.

2. თერმოფილური (მაღალი ტემპერატურის) ფაზა - აღნიშნული ფაზა იწყება მაშინ, როცა საკომპოსტე მასაში ტემპერატურა აღწევს დაახლოებით 40 °C-ს, ამ დროს მეზოფილური მიკროორგანიზმები ნაკლებად კონკურენტუნარიანები ხდებიან, რაც იწვევს მათ ჩანაცვლებას თერმოფილური ორგანიზმებით, ხოლო ტემპერატურის 55 °C-მდე გაზრდის დროს, ხდება პათოგენური მიკროორგანიზმების განადგურება. საკომპოსტე გროვის შუაგულში ფერმენტაციის კულმინაციურ მომენტში ტემპერატურამ შესაძლოა გადააჭარბოს 65 °C-ს. აღნიშნულ ტემპერატურაზე არსებობს მიკროორგანიზმების განადგურების და დაშლის პროცესების შეჩერების რისკი (რაც თავის მხრივ გამოიწვევს კომპოსტირების პროცესის შენელებას), ამიტომ ტემპერატურის რეგულირების და ჟანგბადით შევსების მიზნით საჭირო ხდება საკომპოსტე მასის პერიოდული არევა. თერმოფილური ციკლის ბოლო ეტაპზე საკომპოსტე მასაში მაღალენერგეტიკული ნაერთების შემცირებასთან ერთად მცირდება ტემპერატურა და იწყება მესამე ფაზა. აღნიშნული ფაზის მიმდინარეობის დროს კვლავ აღინიშნება მეზოფილური მიკროორგანიზმების გააქტიურება.

3. გაგრილების და მომწიფების ფაზა - კომპოსტის შემადგენელი მასალების დაშლის ბოლო ფაზაში საკომპოსტე გროვის ტემპერატურა იკლებს და უთანაბრდება ნიადაგის არსებულ ტემპერატურას, რაც კომპოსტირების პროცესში მიკროორგანიზმებთან ერთად ნიადაგის ფაუნის წარმომადგენლების ჩართვის საშუალებას იძლევა და აჩქარებს ბიოლოგიურ პროცესს (კომპოსტის წარმოქმნას). ფერმენტაციის ფაზა თანდათანობით იცვლება გაგრილების ფაზით, ამ დროს მიკროორგანიზმები ორგანულ მასალებს გარდაქმნიან ჰუმუსში. კომპოსტირების პროცესის ბოლო ფაზაში შესაძლებელია მოხდეს საკომპოსტე მასის გამოშრობა, ასეთ შემთხვევაში გათვალისწინებულია მასის წყლით დანამვა.

კომპოსტირების ცენტრში (საწარმოში) წყალი გამოყენებული იქნება საწარმოო დანიშნულებით, საჭიროების შემთხვევაში პერიოდულად მოხდება საკომპოსტე მასის დატენიანება (ძირითადად მშრალ და ქარიან ამინდებში), ასევე იმ შემთხვევაში თუ ადგილი ექნება საკომპოსტე მასის გამოშრობას. ობიექტზე საწარმოო დანიშნულებით წყალდება გათვალისწინებულია მიწისქვეშა ჰორიზონტიდან, შესაბამისი ნებართვის მქონე ჭაბურღილიდან. პერსონალისათვის ადმინისტრაციული და საყოფაცხოვრებო ფართის გამოყოფა გათვალისწინებულია კომპოსტირების ცენტრის მიმდებარედ არსებულ ააიპ სპეციალური სერვისების ადმინისტრაციულ შენობაში, რომელიც უზრუნველყოფილია წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემით. საწარმოს ტერიტორიაზე საწარმოო ჩამდინარე წყლების წარმოქმნას ადგილი არ ექნება, რადგან კომპოსტირების პროცესში გათვალისწინებულია მცირე რაოდენობით წყლის გამოყენება მხოლოდ საკომპოსტე მასის დასატენიანებლად. ვინაიდან კომპოსტირების ცენტრის მთლიანი ტექნოლოგიური ციკლი მიმდინარეობს ზემოდან დახურული ტიპის შენობაში სანიაღვრე წყლების დაბინძურება მოსალოდნელი არ არის.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით კომპოსტირების ცენტრის ტერიტორიაზე მოსალოდნელია არასახიფათო, სახიფათო და ინერტული ნარჩენების წარმოქმნა. ობიექტზე განთავსდება შესაბამისი კონტეინერები სხვადასხვა სახის ნარჩენების დახარისხებისთვის. სახიფათო ნარჩენები (წარმოქმნის შემთხვევაში) მოთავსდება

დროებით შესაძლებელია დახურულ საცავში და გადაეცემა აღნიშნული სახის ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე პირს, ხოლო საყოფაცხოვრებო ნარჩენები შეგროვდება შესაბამის კონტეინერებში და პერიოდულად გატანილი იქნება ააიპ “სპეციალური სერვისების“ მიერ მუნიციპალიტეტის ნაგავსაყრელზე.

გზმ-ის ანგარიშში დადგენილია მავნე ნივთიერებათა გამოყოფის და გაფრქვევის წყაროები, ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების შედგენილობა, რაოდენობრივი მაჩვენებლები და გაფრქვევის პარამეტრები. გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად კომპოსტირების ცენტრის ექსპლუატაციისას ატმოსფერულ ჰაერში გაიფრქვევა აზოტის ორჟანგი, ამიაკი, გოგირდის დიოქსიდი, ნახშირბადის ოქსიდი, ნაჯერი ნახშირწყალბადები (C12-C19), მეთანი, არაორგანული მტვერი და შეწონილი ნაწილაკები. წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, ობიექტის ექსპლუატაციის შედეგად ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერების კონცენტრაცია არ აჭარბებს ნორმით დადგენილ დასაშვებ მნიშვნელობებს, როგორც საპროექტო ტერიტორიაზე, ასევე უახლოეს საცხოვრებელ სახლთან.

საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელია სუნის წარმოქმნა და გავრცელება. გზმ-ის ანგარიშში აღნიშნულთან დაკავშირებით წარმოდგენილია შემარბილებელი ღონისძიება, რაც ითვალისწინებს ნახევრად ღია ფარდულის ტიპის შენობის შემოსაზღვრას ქარის საწინააღმდეგო მიმართულებით.

გზმ-ის ანგარიშის მიხედვით საპროექტო ტერიტორიაზე წარმოდგენილია ბალახოვანი და მცირე ზომის ბუჩქოვანი მცენარეები, ხოლო ხე-მცენარეები და წითელი ნუსხით დაცული სახეობები არ გვხვდება. ფაუნის წარმომადგენლებზე ზემოქმედება საქმიანობის სპეციფიკისა და ადგილმდებარეობის მიხედვით შესაძლოა შეფასდეს, როგორც მინიმალური. შერჩეული მიწის ნაკვეთი სახეცვლილია ანთროპოგენული ზემოქმედების შედეგად. საპროექტო ტერიტორიის მიმდებარედ გვხვდება შავი შაშვი, ყორანი, თეთრი ბოლოქანქარა, ბელურა, ხოლო ცხოველთა სახეობები როგორც საწარმოს ტერიტორიაზე, ასევე მიმდებარედ არ დაფიქსირებულა. საპროექტო ტერიტორიაზე და მის მიმდებარედ წითელი წიგნისა და წითელი ნუსხით დაცული სახეობები არ არის წარმოდგენილი.

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილია კომპოსტირების ცენტრის სამშენებლო მონაკვეთის საინჟინრო გეოლოგიური შესწავლის შედეგები. ჩატარებულმა კვლევებმა აჩვენა, რომ შერჩეულ ტერიტორიაზე არ აღინიშნება გეოდინამიკური პროცესების გააქტიურება. გახსნილ გეოლოგიურ ჭრილში წარმოდგენილია ტექნოგენური, შემკვრივებული ნაყარი გრუნტი (ცემენტის, ღორღი, თიხნარი), ასევე კენჭნარი კაჭარის ჩანართებით და თიხნარის შემავსებლით.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე 2019 წლის 20 სექტემბერს ქალაქ ქუთაისის მერიის შენობაში გაიმართა აღნიშნული პროექტის საჯარო განხილვა, რომელსაც ესწრებოდნენ ქ. ქუთაისის მერიის, შპს „კოდექსსერვისის“, შპს „სამნის“ და საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის წარმომადგენლები. აღნიშნულ განხილვაზე საზოგადოების მხრიდან შენიშვნები/მოსაზრებები პროექტთან დაკავშირებით არ გამოთქმულა. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სამინისტროში საზოგადოების წერილობითი შენიშვნები არ შემოსულა.

გზშ-ის ანგარიშს თან ერთვის საქმიანობის გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის და მონიტორინგის ზოგადი გეგმა, გარემოზე მოსალოდნელი ნეგატიური ზემოქმედებების შემარბილებელი ღონისძიებები, ავარიული სიტუაციების რეაგირების გეგმა, დასკვნები და რეკომენდაციები.

აღნიშნული გზშ-ის ანგარიში განიხილეს შესაბამისმა ექსპერტებმა და სპეციალისტებმა გარემოსდაცვითი შეფასების სხვადასხვა მიმართულებით, რომელთა დასკვნების შეჯერებისა და წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შეფასების, ასევე გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-12 მუხლის და ამავე კოდექსის II დანართის 10.2 ქვეპუნქტის საფუძველზე,

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. გაიცეს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება ქ. ქუთაისის მერიის მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე (ნარჩენების აღდგენა);
2. ბრძანების პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით;
3. ქ. ქუთაისის მერიამ საქმიანობის განხორციელება უზრუნველყოს წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის, ტექნოლოგიური სქემის, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის და ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმის, დასკვნებისა და რეკომენდაციების შესაბამისად;
4. ქ. ქუთაისის მერიამ უზრუნველყოს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ნორმების პროექტით სამინისტროსთან შეთანხმებული გამოყოფის და გაფრქვევის წყაროების პარამეტრების დაცვა და შესაბამისად, დადგენილი ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების შესრულება;
5. ქ. ქუთაისის მერიამ ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების შემცირების მიზნით მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) ექსპლუატაციაში შესვლიდან 6 თვის ვადაში უზრუნველყოს საწარმოს ტერიტორიის საზღვართან აღმოსავლეთის და დასავლეთის მიმართულებით (საცხოვრებელი სახლების ადგილმდებარეობის გათვალისწინებით), მარადმწვანე ხე-მცენარეების დარგვა;
6. ქ. ქუთაისის მერიამ ექსპლუატაციის ეტაპზე უზრუნველყოს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის (სამ თვეში ერთხელ) და ხმაურის (ექვს თვეში ერთხელ) ინსტრუმენტული გაზომვები უახლოეს დასახლებულ პუნქტთან მიმართებაში და შედეგების წარმოდგენა სამინისტროში 6 თვეში ერთხელ;
7. ქ. ქუთაისის მერიამ მწვანე ნარჩენების კომპოსტირების ცენტრის (საწარმოს) ექსპლუატაციის ეტაპზე უზრუნველყოს ტექნოლოგიურ ციკლში ჩართული დანადგარების ტექნიკური კონტროლი;
8. ქ. ქუთაისის მერიამ პროექტით გათვალისწინებული საქმიანობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 4 აგვისტოს N211 ბრძანების შესაბამისად და ნარჩენების მართვა უზრუნველყოს

ნარჩენების მართვის კოდექსისა და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მოთხოვნებისა/ვალდებულებების შესაბამისად და საქმიანობა განახორციელოს შეთანხმებული გეგმის შესაბამისად;

9. ქ. ქუთაისის მერიამ პროექტით გათვალისწინებული საქმიანობის დაწყების შესახებ აცნობოს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს;
10. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სხვა პირზე გადაცემის შემთხვევაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გადაცემა განახორციელოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ დადგენილი წესით;
11. ბრძანება დაუყოვნებლივ გაეგზავნოს ქ. ქუთაისის მერიას;
12. ბრძანება ძალაში შევიდეს ქ. ქუთაისის მერიის მიერ ამ ბრძანების გაცნობისთანავე;
13. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემიდან 5 დღის ვადაში აღნიშნული გადაწყვეტილება განთავსდეს სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ქუთაისის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე;
14. ეს ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში (თბილისი, დ. აღმაშენებლის ხეივანი, მე-12 კმ. N6) მხარის მიერ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

ლევან დავითაშვილი

მინისტრი